

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS

andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

DZĪVES
PIEREDZE -
(zināšanas,
attieksmes,
prasmes)

DZĪVEI -
(izziņai,
apdomai,
īcībai)

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA
<https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

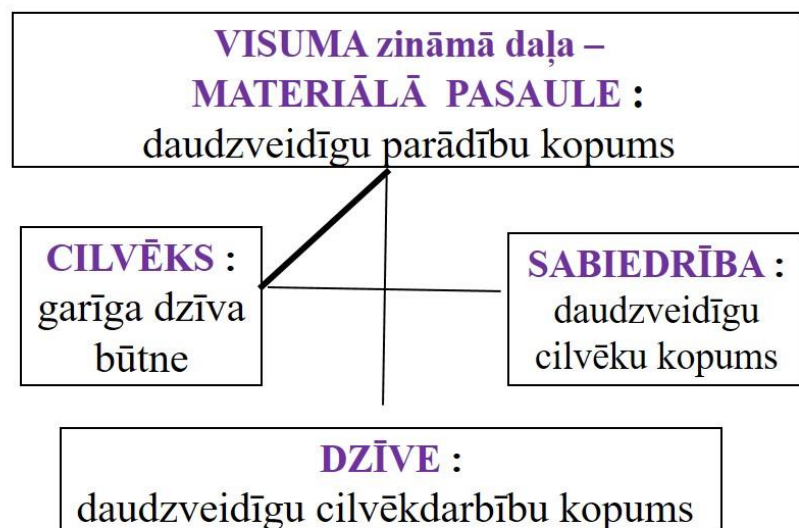
Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2019.gada rudens)

3.daļa. SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ

3.1. VALSTS sistemoloģija (valsts dzīves sistēmiskā organizācija un īstenošana)

Šodien pirmā zaļā lekcija !

Sākam nolaišanos no sistēmiskās domāšanas teorētiskās izzināšanas uz gūto teorētisko atziņu apzinātu izmantošanu mūsu dzīves praksē

SABIEDRĪBA kā **SISTĒMA** :

kā ikvienu sistēmu to raksturo sistēmas kā veseluma **iekšējā un ārējā vide, sistēmas telpiskās uzbūves un mainības laikā struktūras).**

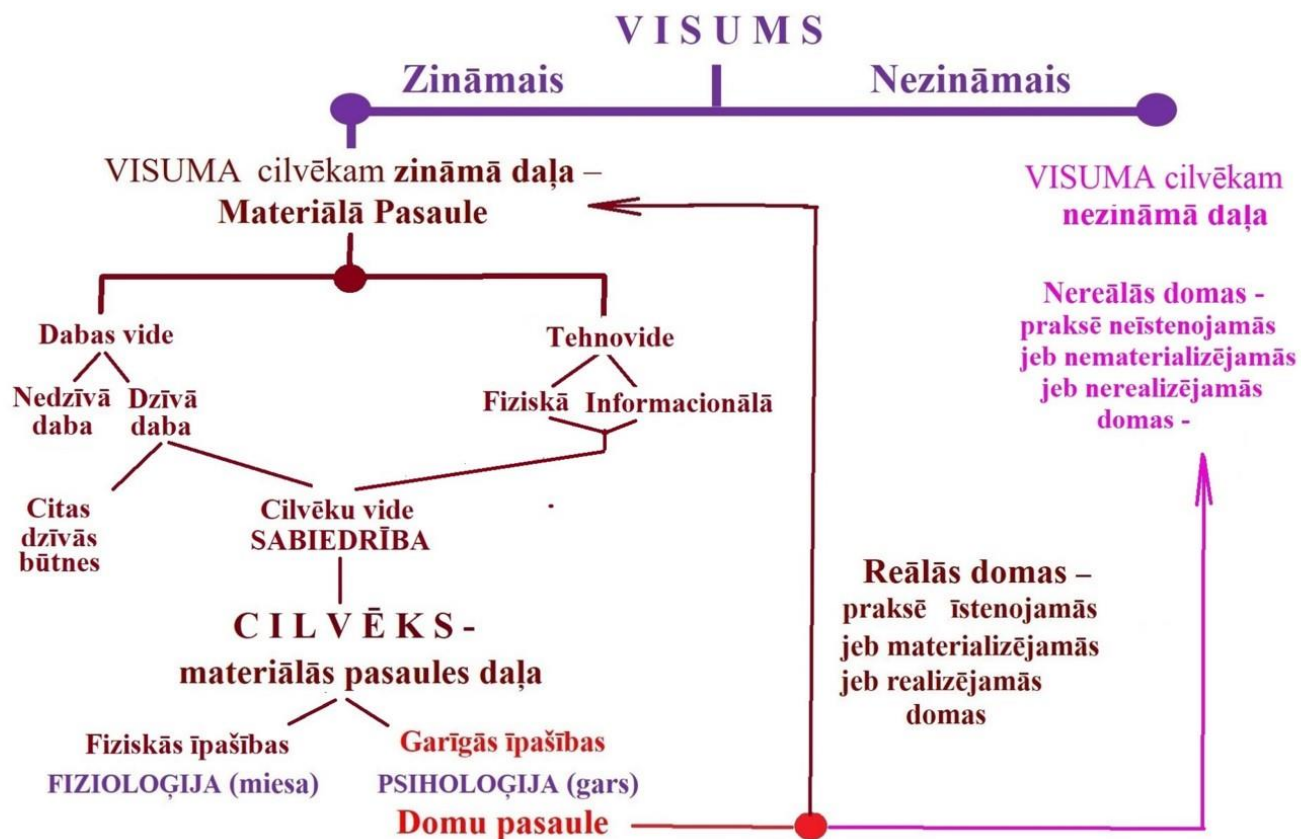
CILVĒKS ir sabiedrības kā sistēmas elementārā daļa – sabiedrības struktūras elements.

SABIEDRĪBAS DZĪVE PASAULĒ ir daudzveidīgu cilvēku un viņu daudzveidīgu (fizisku un garīgu) cilvēkdarbību veidots veselums.

VALSTS kā **SISTĒMA** –

cilvēku sabiedriskās dzīves sistēmiskās organizācijas un īstenošanas forma

VISUMS – tas esmu ES – CILVĒKS un viss cits, kas manā apkārtnē
VISUMS – veselums jeb sistēma, kas sastāv no divām daļām (apakšsistēmām)
 Cilvēks ir Materiālās Pasaules daļa – Visuma Cilvēkam zināmās daļas daļa

CILVĒKS atveido Visumu savā Domu Pasaulē s a k ā r t o t i jeb sistēmiski telpā un laikā pa daļām, tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot

CILVĒCE jeb SABIEDRĪBA - Visuma Materiālās Pasaules daļa, kas atrodas jeb dzīvo uz Saules sistēmas planētas, kuru sauc par Zemi

UZBŪVE

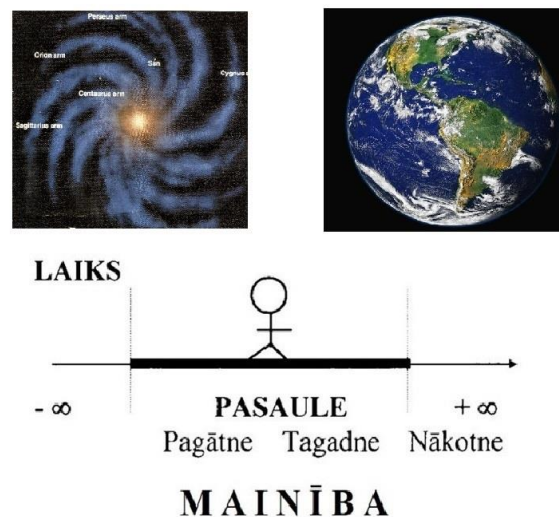
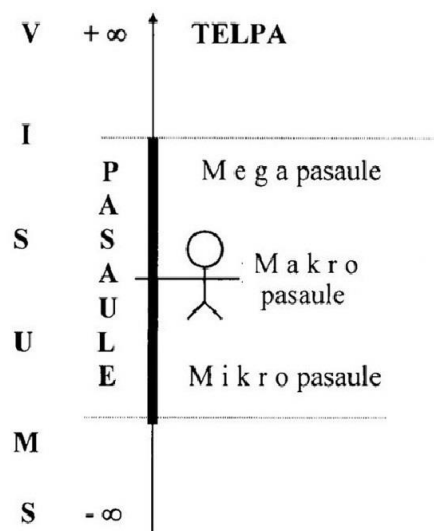
(sistēmas sastāvdaļu sakārtojums telpā)

MAINĪBA

(sistēmas mainības stāvokļu sakārtojums laikā)

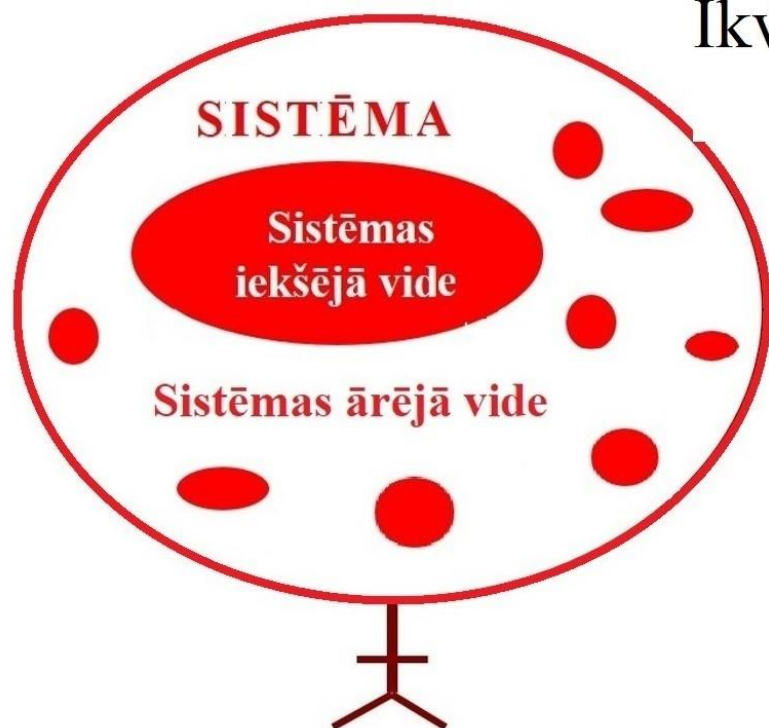
Materiālā Pasaule telpā - v i s u m a uzbūves apzinātā d a ļ a

Materiālā Pasaule laikā - v i s u m a mainības apzinātā d a ļ a

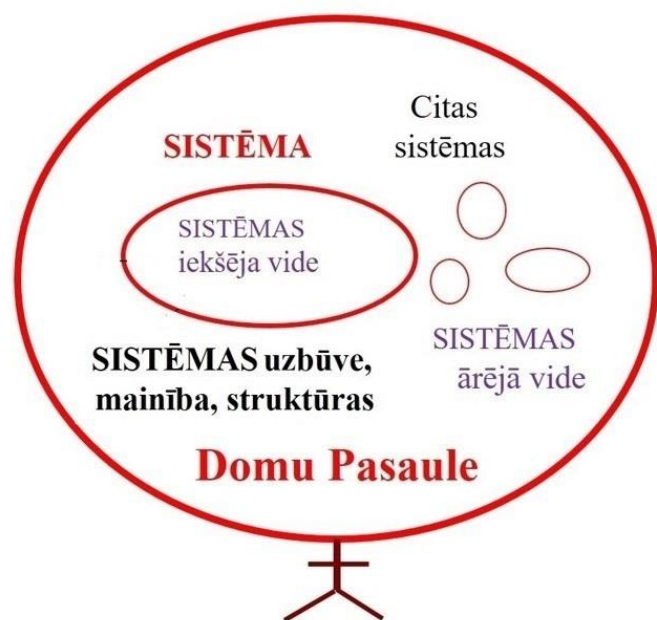
CILVĒKS un VISUMS: ikviena Visuma daļa atveidojas
Cilvēka Domu Pasaulē sakārtoti jeb sistēmiski kā SISTĒMA,
kuru kā noteiktu veselumu raksturo šīs SISTĒMAS ĪPAŠĪBAS

Ikvienas sistēmas **VISPĀRĪGĀS ĪPAŠĪBAS**

VALSTS – mūsdienu sabiedrības dzīves organizācijas un īstenošanas forma

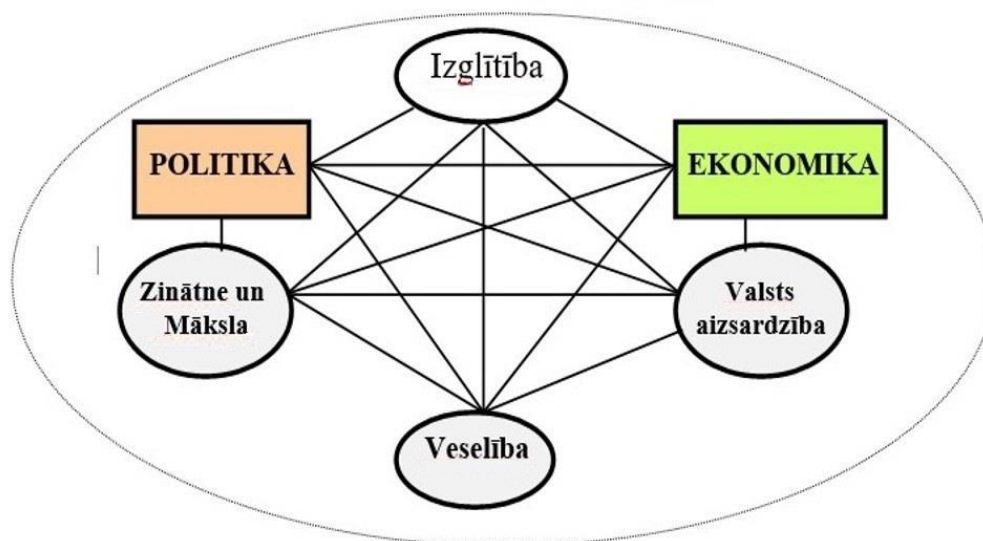
VALSTS kā SISTĒMA

CILVĒKS – Materiālās Pasaules apakšsistēmas «**Sabiedrība**» elementārdaļa jeb struktūrelements,

Valsts, sabiedrības **dzīve** – sarežģīta procesuāla sistēma, kuru sastāda daudzveidīgu cilvēku daudzveidīgas individuālās un kolektīvās darbības to kopsaistībā.

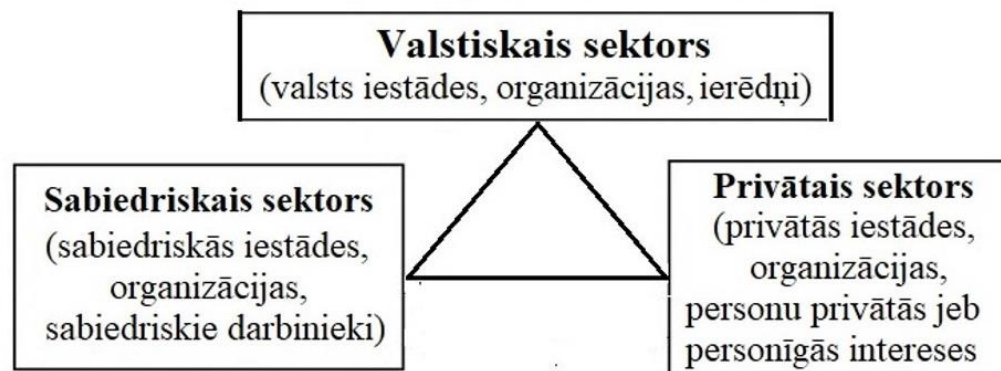
Valsts dzīves vispārīgo daļu veidotā struktūra

Valsts kā sistēmas ārējā vide (citas valstis)

Valsts DZĪVES kā procesuālas sistēmas p a m a t s e k t o r i

Valsts dzīves trīs interešu sektori

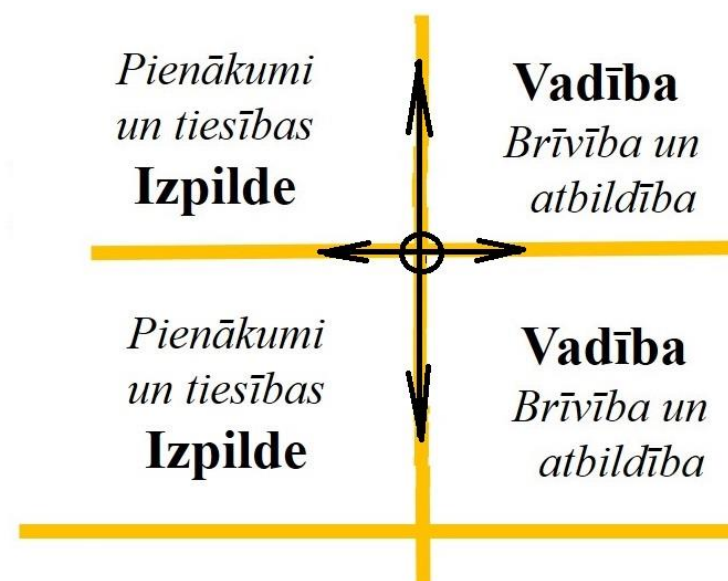

Ikvienā valstī kā sistēmā pastāv kopsaistīta vajadzību-vērtību-interešu daudzveidība

VALSTS dzīves hierarhija - visos valsts dzīves sektoros vadība un izpilde īstenojas procesu vertikālā un horizontālā kopsaistībā

DOMAS vada valsts garīgo un fizisko dzīvi

VADĪBAS un IZPILDES hierarhija

**Cilvēka, sabiedrības un Valsts DZĪVE –
no cilvēkdarbībām kā kopsaistītām daļām –veidots VESELUMS jeb SISTĒMA**

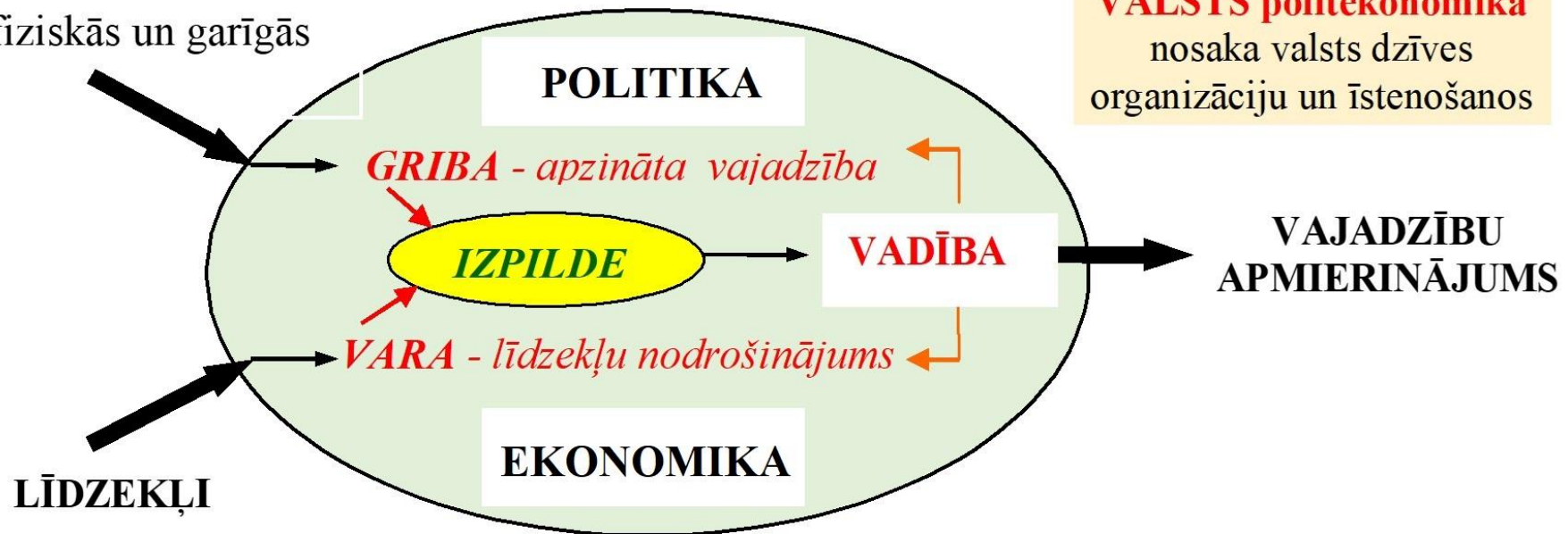
D Z Ī V E	Garīgā		Fiziskā	
Individuālā (es, mans)	*		*	
Kolektīvā (mēs, mūsu)	*		*	
Vērtējumi : Pašvērtējums Ārējais vērtējums	+	-	+	-
	<i>(poz.)</i>	<i>(neg.)</i>	<i>(poz.)</i>	<i>(neg.)</i>

D Z Ī V E	Politika	Ekonomika
Kapitālisms (es, mans)	*	<i>Dominante</i>
Sociālisms (mēs, mūsu)	<i>Dominante</i>	*
Līdzsvarota sabiedrības – valsts DZĪVE	*	*

Procesuālo sistēmu «DZĪVE» un «CILVĒKDARBĪBA» formālā struktūra **IZZINĀ-APDOMA-RĪCĪBA** ir universāla - tā atbilst gan cilvēka personīgās dzīves, gan valsts dzīves apzināšanai un īstenošanai. Taču vienmēr un visur apzināsimies, ka sabiedrības/valsts dzīve ir savstarpēji kopsaistītu cilvēku, cilvēku grupu darbību veidota procesuālā sistēma - tātad sarežģīts daudzlīmeņu (hierarhisks) cilvēkdarbību kopums.

Valsts dzīves procesu vadības un izpildes universālā dialektika

VAJADZĪBAS –
fiziskās un garīgās

Valsts dzīves procesu izpratnei īpaši svarīga ir **individuālo un kolektīvo cilvēkdarbību** vadības un izpildes procesu hierarhijas apzināšanās. Augšējos līmeņos tradicionāli dominē individuālisms (kapitālisms), bet apakšējos līmeņos – kolektīvisms (sociālisms).

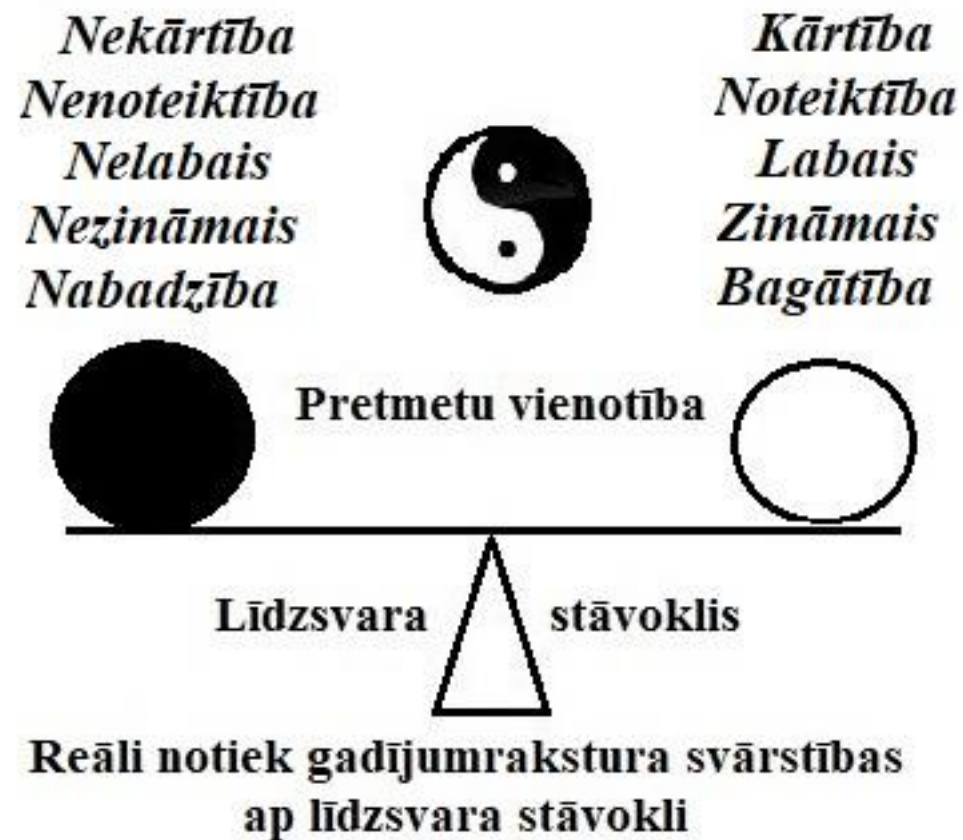
Valsts, sabiedrības dzīves hierarhiskā struktūra horizontālo un vertikālo kopsaistību skatījumā un redzējumā.

KOLEKTĪVĀ un INDIVIDUĀLĀ dzīvesveida kopsaistība -
divu valsts dzīvesveidu – politekonomiku dialektika

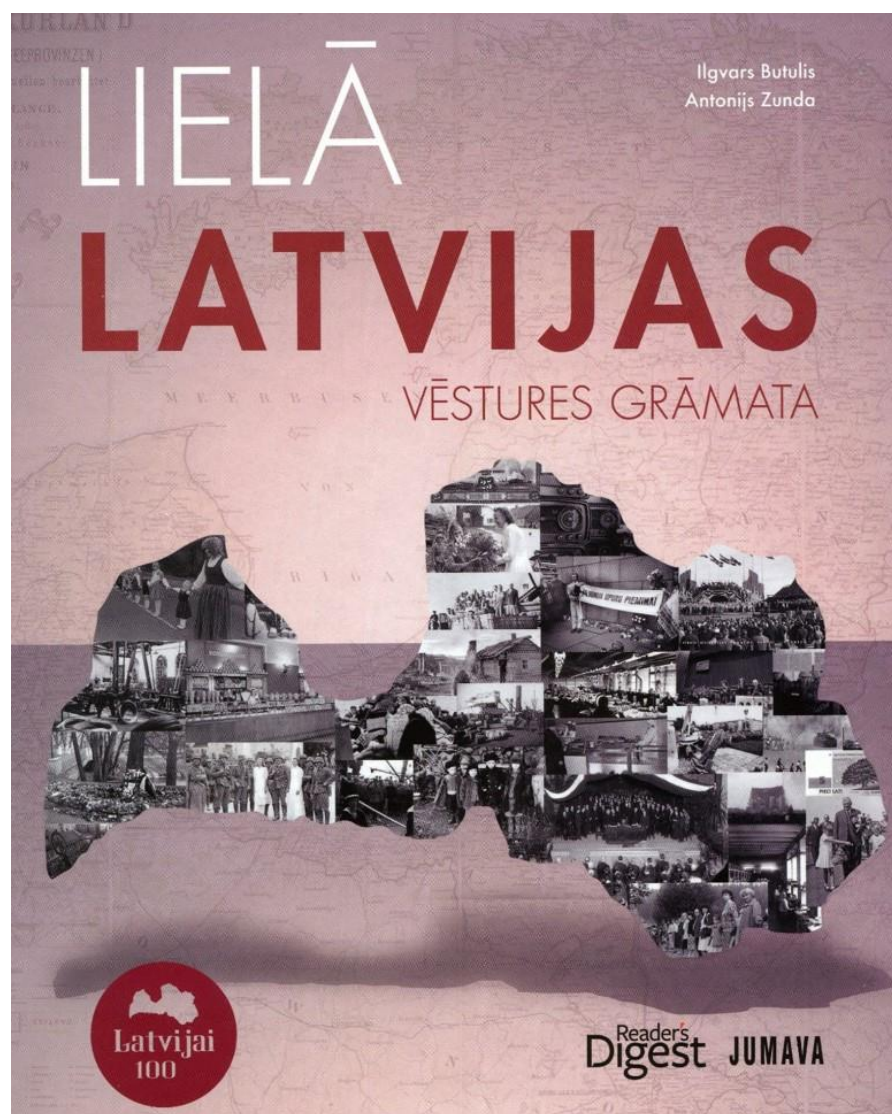
SOCIĀLISMS un KAPITĀLISMS
līdzsvarotā valsts/sabiedrības dzīvē

Mūsu Latvijas valsts un sabiedrības dzīve pasaulē

Latvijas zeme - mūsu šūpulis,
Senie latvieši - zemnieki!
Latvija Eiropā, Pasaulē -
mainība visapkārt un mēs mainībā!

Mēs, latvieši, materiālajā ziņā nekad nevarēsim sacensties ar lielajām tautām, un mums pēc tā arī nav jātiecas. **Mums ir jācenšas būt stipriem garīgā laukā**, it īpaši *mākslā* un *zinātnē*, izkopjot savas nacionālās īpašības. Tas ir mūsu galvenais uzdevums, ko pildot audzināsim ne vien sevi, bet arī citas tautas.

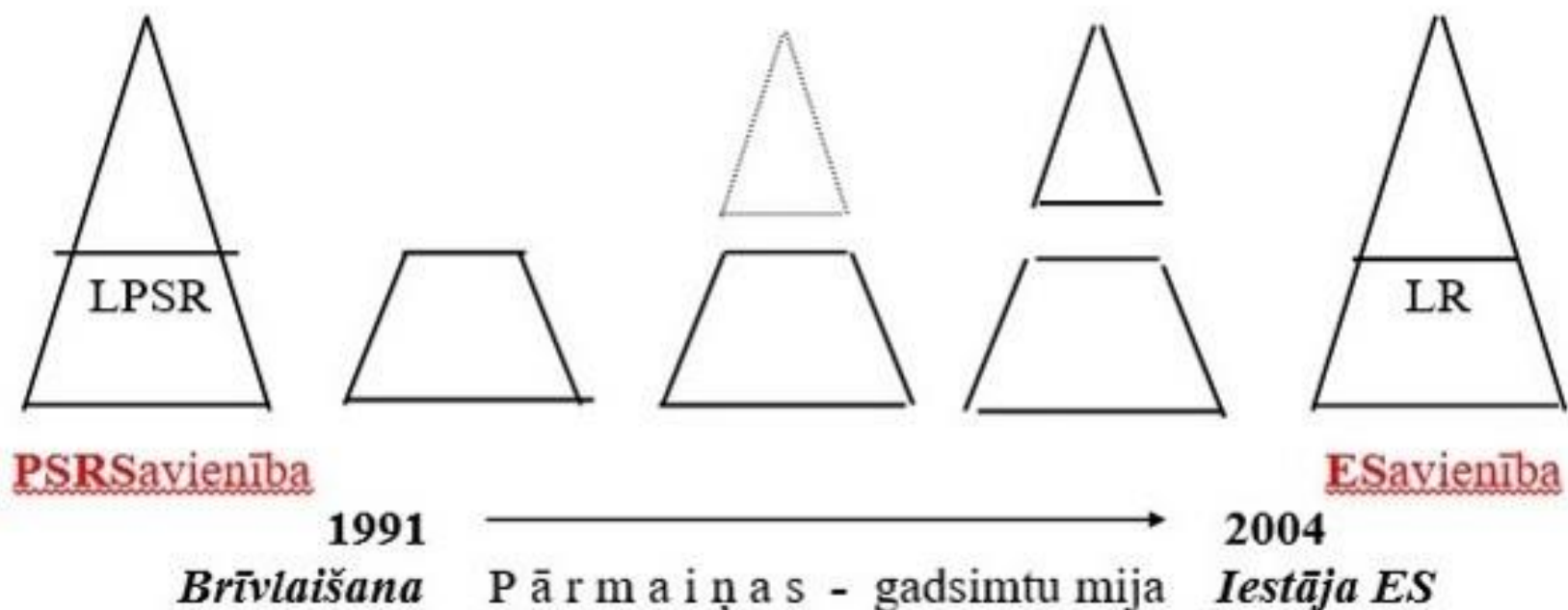
J.A.Students “Vispārīgā paidagoģija” (1933)

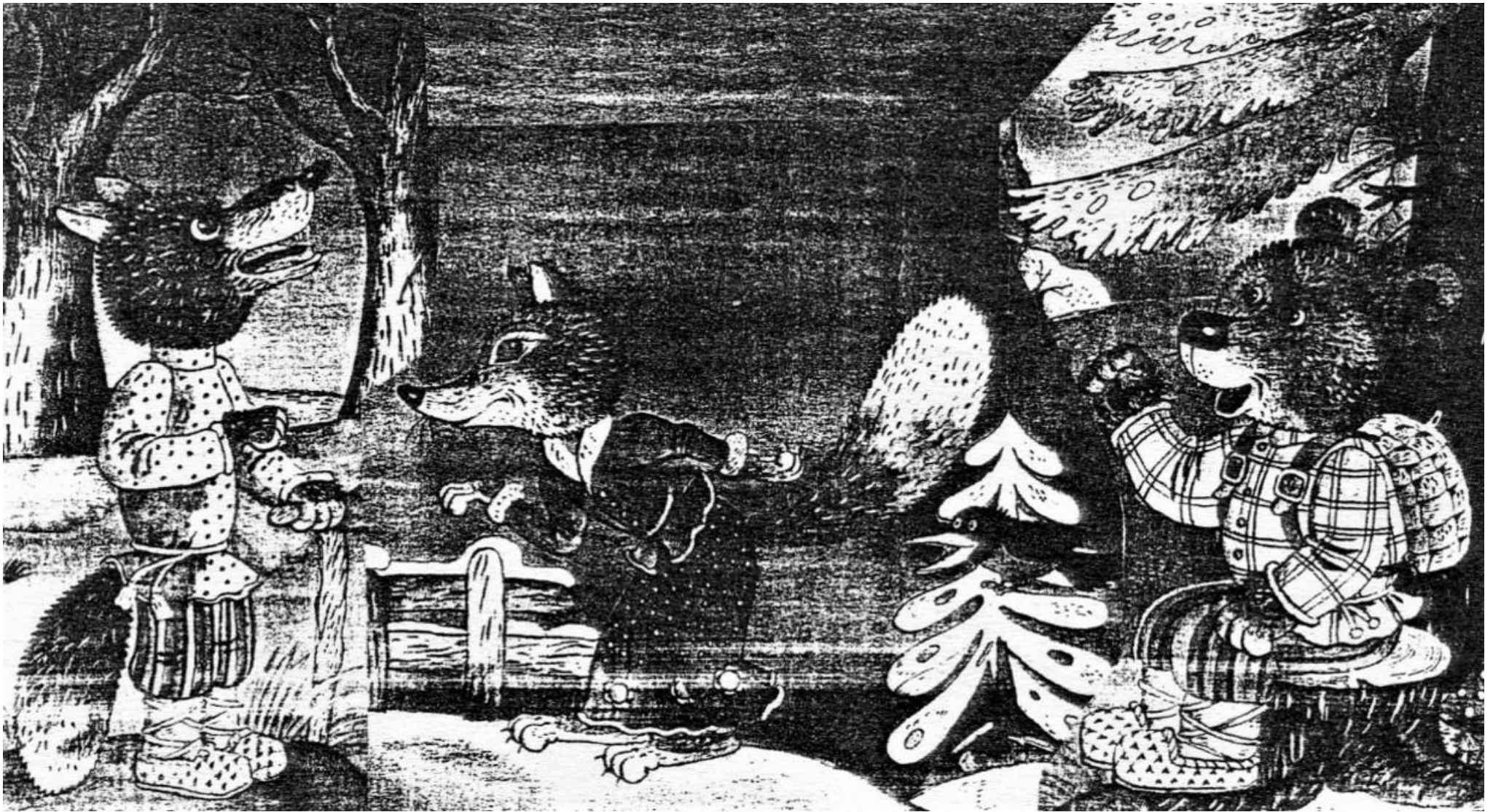
Taču garīgā darbība taču nav tikai zinātne un māksla - kalpošana zinātnei un mākslai !

Vai latviešiem savā zemē būt arī saimniekiem ?

Latvija laikmetu griežos - sabiedrību mainība visapkārt mums un mēs mainībā

Ir aizvadīts 20.gadsimts, kurā Latvija trīs reizes (1918 – 1940 – 1991)
pārdzīvoja austrumu-rietumu dzīvesveida orientācijas maiņas.

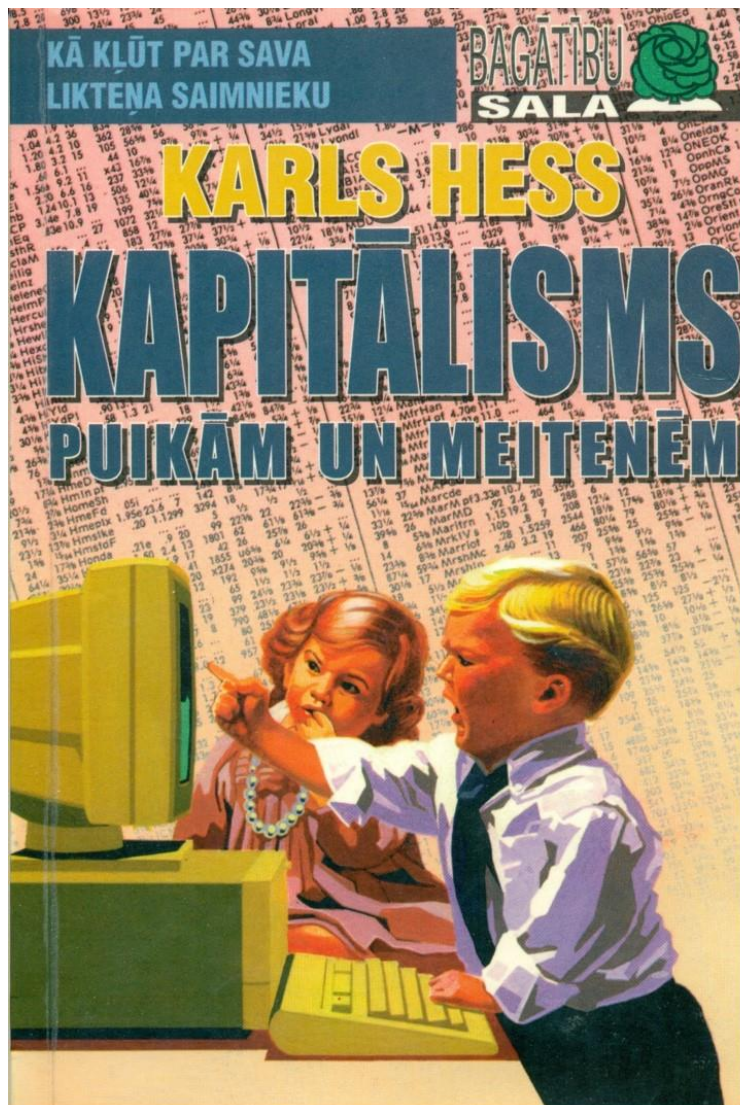
Mūsdienu Latvija pašlaik aktīvi iesaistas pasaules globālajos procesos un strauji liberalizējas

Mūsu dzīves padomju laika *kreiso -sociālistisko ievirzi nomaina labējā - kapitālistiskā*, kolektīvā dzīvesveida dominanti nomaina individuālā dzīvesveida dominante. Sociālistiskās sadales vietā nāk kapitālisma brīvais tirgus, kā visaptveroša dzīves pamatvērtība iesakņojas nauda. Kalpošanu būtiski papildina saimniekošana, pārmaiņu gaitā *sabiedrība pārnoslāņojas*.

Arvien lielākas sabiedrības daļas dzīve rit cilvēku pašu izveidotajos nedabiskajos transporta, energoapgādes un datortīklos, kuru trūkums jau tiek uztverts kā nopietns dzīves apdraudējums. Tehnocilvēka fizioloģisko pamatu pilnveidos modernā ģenētika - gēnu inženierija. Taču **tehnocilvēka apziņā rodas plaša - racionālais pārņem emocionālo, zūd arī līdzsvars starp intelektu (gudrību) un morāli (tikumību).**

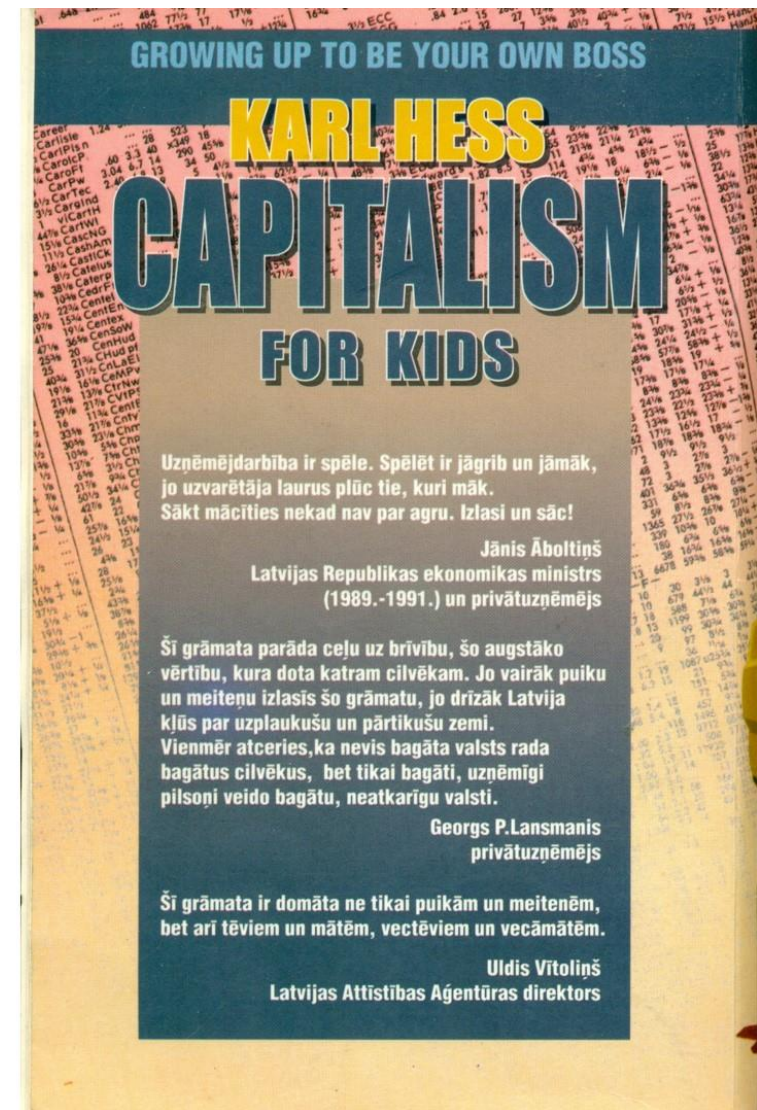
Mūsdienu valsts un cilvēku *dzīves nelīdzsvarotība* (nesakārtotība, nestabilitāte, nedrošība, neziņa un citas dzīves negācijas) šodien rada ļoti nopietnas problēmas mūsu dzīves līdzsvaroti ilgtspējīgai attīstībai nākotnē.

Mūsdienu dzīvi pilnvērtīgi īstenos un tālāk attīstīs tikai tās valstis un tie cilvēki, ***kas būs spējīgi (griboši un varoši)*** pietiekami ātri un saturīgi orientēties sarežģītajos (daudzveidīgajos un strauji mainīgajos) dzīves procesos.

1987 by
Dearborn
Financial
Publishing,
Inc. Published
by Enterprise
Dearborn.

1994 Latvijas
Brīvā Tirgus
institūts,
tulkojums
latviešu
valodā,
priekšvārds,
noformējums

"Latvijā trūkst dziļi iesakņotas valstisko interešu izpratnes. Ir nepieciešama vīzija par to, kas ir valsts un Latvija. Latvieši māk dziedāt kopā, bet nemāk rīkoties kopā. Tā ir mūsu vājība. Igauniem un lietuviešiem šajā ziņā iet labāk."

Vaira Vīķe-Freiberga,
*bijusī Valsts prezidente,
intervijā "DELFI"*

Pauls Dāle
VĒROJUMI UN PĀRDOMAS PAR CILVĒKU UN GARA KULTŪRU
RĪGA 1994 (atkārtots izdevums)
Izvēlēti citējumi

DZĪVES VALDNIEMI

Laimīgas ir tautas, kuras valda un vada stipri, taisnīgi un gudri karaļi un valdnieki.

Taču karaļu pasaulē ir maz, ne visi tie gudri un stipri, - īsti un lieli valdnieki. **Vēl laimīgāka ir tauta, ja tai ir daudz cilvēku, kuri ir un var būt dzīves valdnieki ...**

Dzīves valdnieku likumi un spēks ir ticība sev, dzīvei un mūžībai, pašsavaldība, drosme, pacietība un izturība, cieņa pret pienākumu un darbu, patiesa laipnība pret savu tuvāko, uzticība garam, radīšana un dzīves veidošanas prieks. Viņus apgaro dziļa godbijība pret likumu, kas stāv pāri cilvēkam un cilvēka varai, viņi ir gatavi nest upurus, ja pienākums to prasa.

Par dzīves valdnieku un meistarū var kļūt ikviens, kam piemīt gribas stiprums, gara spēks, drosme, neatlaidība, ikviens, kas dzīvi neapsūdz un nenolād, bet apliecina un svētī to, dara to bagātāku, skaistāku, ikviens, kas cīnās un kuram dzīve liek uzvaras vainagu, ko svētījis pats Dievs. Neviena diena, neviena stunda nav par vēlu, lai pēc šī vainaga sniegtos, ja tikai sevī sadzirdam aicinājumu: **„Esi un topi dzīves valdnieks!”**

**Lai staro
mūsu
Gaismaspils!**

Pastāvēs, kas pārvērtīsies

**Tas jaunais laiks, kas šalkās trīs,
Tas nenāks, ja ļaudis to nevedīs!**

Ikvienam ir roka jāpieliek,

/ Jānis Rainis /

**Lai mums visiem
viss labi sokas
un izdodas !**

